

בעניין זימון ושבע ברכות ברמקול ובעניין מילה ופדיון הבן אי היה מצוה חיובית

כבוד מערכת קובץ בית אהרן וישראל שליט"א

הנני להזכיר על קבלת הקובץ ק"ז ותשואות חן לפר"מ על זה שהbabותם קובץ מלא מן אל זו דברי תורה ערך החזקניים. והנני להעיר כמה העורות.

א. בעניין זימון ושבע ברכות ברמקול העלה הרב אהרן גודמן שליט"א بما שעד רחוק וכמה אנשים ברכו ברכה ואילו היה רק אחד מברך לא היה קולו נשמע במקום שעומד השומע ועל ידי שהרבה אנשים ברכו ברכות באותו זמן שמע קולם שפשיטה לייה שיצא השומע.

ולענ"ד נראה שם כל המברכים היו ראויים להוציא כגון שכולם בני חיווא יצא, אבל אם היה אחד מהمبرכים בר חיווא והשאר אינם בני חיווא לא יצא, שהרי זה בכללCSI של שני גורמים וכל גורם יכול וזה יכול וזה יכול בזה יוצא, אבל אם כל אחד אינו יכול להשמיע רק ע"י שנים ביחיד שמעו קולם, אינו נגידר זהה וזה גורם, והדבר מפורש בש"ך יור"ד סימן פ"ז סקל"ו שההעמיד גבינה בעור קיבת נבלה הגבינה אסורה, אבל אם העמיד בעור קיבת נבלה ובעור קיבת כשרה אם כל אחד לא היה יכול להעמיד ו록 בשנים יחד העמידו זה והשבח וזה גורם ומותר, אבל אם כל אחר היה יכול להעמיד הגבינה גם הקשר וגם הפסול אסור, וכן מצינו חילוק זהה בחידושי רע"א על גלויון ח"מ סימן כ"ט בשנים שהוויקו אם כל אחד יכול בלבד ואחר מהם מזיקו פטור כגון פיקח ושוטה שדרפו לאחד והזיקו הפקח חייב כל הנזק אבל אם כל אחד בלבד לא יכול אין הפיקח חייב רק חצי נזק.

ובענייןנו בשנים שבירכו ושמעו אחד מהם נראה שם יכול היה לשמע כל אחד יצא אבל אם לא היה יכול לשמעו אלא על ידי שנים נראה שהלפי מה שכתב הש"ך ביר"ד סימן ב' סק"ז בישראל וגוי אוחזין בסכין ושותחטין שדעת המהרש"ל שהשחיטה כשרה, אבל אם שחתו שני ישראלים ואחד שוחט לשם ע"ז שחיתתן פסול, וטעם הדבר שככל שיש שנים ואחד גורם פסול אבל פסול בלבד כשיש שנים ואחד גורם כשרות והשני אינו גורם לא כשר ולא פסול בזה כשר ע"כ, ונראה שמדובר שככל אחד יכול.

אכן כל זה בשנים, אבל בשנים שברכו ואחד שאינו מחייב (דהיינו הרמקול) יכולים לשמעו קולו והשני שיכول להוציא אינו יכול בלבד להשמיע נראה פשוט שאלה יוצאים שהרי קיימל"ז אחד יכול ואחד אינו יכול האינו יכול אלא מסיע שאין בו ממש, ואם כן איך יוצא, כן נראה לענ"ד נכון, אכן לגבי הוצאה בשכתה שם הדין בזה יכול וזה יכול שניהם פטורים וזה אינו יכול וזה אינו יכול חיבורין, אף שלכאורה הסברא היפה שאני שבת שתלי בדרך המלאכה וכמשמעות רשי"י בשבת ואין כאן המקומם להאריך בזה.

ב. מה שכתב הרב קוק שליט"א שהרשב"א בתשובה סובר שמצוות שיש על אב למול בנו ולפדותו אינו מצווה חיובית אלא שם מל ופדרה קיימ"ז מצווה.

ולענ"ד לא זה כוונת הרשב"א והרב עצמו כתוב שהדבר פלא והمعنى בראש"א בתשובה ח"ב סימן שכ"א יראה כך שפשוט שם שנולד לו בן קופין את האב למולו ולפדותו ויורדי לנכסין של אב וגובי המש סלעים וכל זה כשבועدين קטן אבל אם הבן הגודל יש כאן מצווה על שניהם על האב ועל הבן וכל מי שיקדים ויפדרה זכה אבל אם האב אינו רוצה ולבן יש נכסים קופין לבן ולא לאב שאין חיוב על האב אלא

אלא למצוה הינו כשהבן בעצמו יכול לפדות עצמו אין יותר חוב על האב שהרי ניתן לכוף הבן ומ"מ אם פודה האב קיים המצוה זהו דינו של הרשב"א.

והנה בשאר מצוות שיש ושנים יכולים לקיימו יש לעיין אם ב"ד יכול לכוף למי שורצים ואין אחד יכול לומר אני לא חייב שהרי יש אחר שחייב או לא כופין והנה לגבי שבועת העדות מובואר בגם' משבע שני כיתי עדים וכפרו כתראשונה פטורה וכת שנייה חייבת וטעם הדבר שכומן שכפרו הראשונים עדין יכול לגבות על ידי כת השניה והנה בהשבת אבידה אם עבר אחד והתעלם מאבידה נראה מסברא שגם עבר שני והחזר לא עבר הראשון שהרי הוחזרה האבידה והרי המצוה על הגברא שיחזיר אבידות אלא מצוה בחפותו שתוחזר האבידה והרי הוחזרה אבל אם עברו כמה אנשים ולא החזרו מסברא נראה שכל אחד עבר בלבד יוכל להתעלם ולא רק האחרון. ונדרך סברא לחלק בין השבת אבידה לשבועת עדות ונדרך טעם למה כשייש לבן אפשרות לפדות עצמו אין מחייב את האב ואפשר שהוא מסברא שהוא שחייב חורה לאב הינו שחייב לאב לקיים את מצות הבן ולבן כל שיש לבן כופין הבן אבל בקיים המצוה כתוב הרשב"א ומסתברא שהאב קודם ונדרך לחלק שלגביו קיום מצוה האב קודם ולגביו חיבת הבן

אנו חכמת

קודם.

وعין בספר ברכת שמואל קידושין סימן יח שם הביא מהריב"ש סימן קל"א שהאב נפטר מפניו בנו לאחר שהגדיל הבן ולא הזכיר את הרשב"א ונדרך עיון.

ולמן נחמייה גולדברג

בעניין העומק במצוות ומקיימים המצוה שפטור אם מברך ועוד העורות שוונות

לכבוד מערכת "קובץ בית אהרן וישראל", שלום רב.

קבלתי הקובץ הנכבד, קובץ ק"ג, וראיתי שם במודור העורות דברי הרוב זלמן נחמיי גולדברג שליט"א שדן במאה שכחוב המשנ"ב בס"י תע"ה בשעה"צ ס"ק ל"ט להסתפק אם העוסק במצוות הפטור מן המצוה קיים המצוה שפטור ממנה (כגון שומר אבידה שאכל מצה) אם יוכל אז לברך ברכת אלילת מצה אקב"ז וכיו' כיוון שהוא אז אינו מצווה על זה, והרב הנ"ל העיר דהא לשיטת ר"ת אשה מברכת על מצווה עשה שהזמנן גרמא ע"פ שאינה מצווה ועשה ומאי שנא העוסק במצוות, והאריך קצת בזה ווסף דבר שהניהם בקשיא דברי המשנ"ב שלא הזכיר שלר"ת ניתן לברך והספק לנו אלא להחולקים על ר"ת.

הנה כבר הקשיתי בכך בספר טעם הצבי ע"מ"ס ברכות ח"א סי' ט' סק"ד, ושם כתבתי דסק המשן"ב תמורה טובאה דהא כל בני"י יוצאים ביד רמ"א וכרכ פסק הרמ"א בס"י י"ז דנשים מברכות על מצ"ע שהזומ"ג ואיך יגרע העוסק במצוות אחרת מנשים, והבאתי שם שבשות' מהר"ח או"ז סי' קפ"ג כתוב דהעוסק במצוות דפטור מצוה אחרת יכול לברך עלי' דומיא שכחוב ר"ת דנשים מברכות על מצ"ע שהזומ"ג, וייתר מהה כתוב במאירי עירובין צ"ו ע"א דאפשרו למאנ דס"ל דנשים אין מברכות על מצ"ע שהזומ"ג מכל מקום העוסק במצוות אחרת יכול לברך כיוון דהוא שין למצוה זו יעוז', וא"כ נפשט ספיקו של המשנ"ב הэн לדברי ר"ת והן להחולקים, ומהיו בעיקר דמיון עוסק במצוות לנשים כתבתי שם דיתכן דיש לחלק על פי מש"כ בספר טעמי המצוות מהרב האר"י ז"ל בפר' בראשית כד"ה ועתה נבאר, דמה דנשים פטורות מצ"ע שהזומ"ג הוא משום דבעשות הזכור את המצוה אין מהצורך שגם הנשים תעשנה לבדינה כי כבר נכללה עמו בעת שעשו אותה המצוה יעוז' (וראיתי בספרים כי טעם זה יכוון גם בפנוי' כי הכוונה שהאשה נכללה בזכור שהוא בן זוגה בעצם), וא"כ יתכן דיותר יש לנשים לומר וצונו מאשר העוסק במצוות דפטור השתא מהמצוות האחרת.

עוד כותב שם הרוזן גולדברג שליט"א שהעונג יוט' בס"י מ"א הביא ראי' שהעוסק במצוות ועשה מצווה אחרת קיים מצווה מהגמרא בזכחים יט' ע"א שכחן שהנינה תפילין אף שפטור שעוסק בעבודה מכל מקום נחשב במצוות והוא חוץ, והטעם שהוא בר חובה אלא שהמצוות הקודמת צריך לעשתה אבל גם מצווה השני חייב בה, עכ"ד.

אכן כבר כתבתי במקו"א לדחות ראי' זו, דבגמ' שם אמרין גבי בגדי כהונת תפילין מהו שיוחזו מצווה דגופי' חייז או לא חייז איגלגל מילתא ומטה لكمי' דר"א ואמר תלמוד ערוך בידינו תפילין חוץ, צוות,